

5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΠΙΟΥ

Ι) Νόμος υπ αρ. 3827 ΦΕΚ Α/30/25.2.10 για την κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Τοπίου και στοιχεία αναλυτικής προσέγγισης

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή συνθήκη για το Τοπίο υιοθετήθηκε στην Φλωρεντία στις 20/11/2000 και στοχεύει στην προαγωγή της προστασίας, της διαχείρισης και του σχεδιασμού των Ευρωπαϊκών Τοπίων καθώς και στην οργάνωση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα αυτό. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση αποτελεί την πρώτη διεθνή συνθήκη, η οποία αφορά αποκλειστικά στην προστασία στην διαχείριση και στο σχεδιασμό στο σύνολο του Ευρωπαϊκού Τοπίου, ως χώρο και πλαίσιο ζωής των ατόμων, και των κοινωνιών και θεωρείται ως η πρώτη Σύμβαση περί Αειφόρου Ανάπτυξης. **Κύριος στόχος της Σύμβασης είναι να δημιουργήσει ένα καθεστώς προστασίας, διαχείρισης και σχεδιασμού για το Περιβάλλον στο σύνολο του με βάση μια σειρά από αρχές.**

Στο προοίμιο της σύμβασης αναγνωρίζεται ότι το τοπίο διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο δημοσίου συμφέροντος από άποψη πολιτισμική, οικολογική, περιβαλλοντική και κοινωνική, συνιστά πόρο ευνοϊκό για την οικονομική δραστηριότητα. Η προστασία, η διαχείριση και ο σχεδιασμός του μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας, συμβάλλει στη διαμόρφωση της τοπικής κουλτούρας και αποτελεί ένα βασικό συστατικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στο άρθρο 1 δίνονται οι ορισμοί των όρων "τοπίο"¹, "περιοχή" (δίδεται τόσο γεωγραφική όσο και ιστορική διάσταση), "πολιτική τοπίων"², "στόχοι τοπίων"³, "προστασία τοπίων"⁴, "διαχείριση τοπίων"⁵, "σχεδιασμός τοπίων"⁶.

Η **προστασία, διαχείριση, σχεδιασμός** αποτελούν τους τρεις πυλώνες της πολιτικής τοπίου. Η ισορροπία μεταξύ των ανωτέρω περιγραφέντων τριών ειδών δράσης εξαρτάται, σε κάθε τοπιακή ζώνη, από το χαρακτήρα της ζώνης, αλλά και από τους στόχους που έχουν τεθεί. Πράγματι, ενώ για ορισμένους χώρους ενδέχεται να ενδείκνυται η λήψη εξαιρετικά αυστηρών μέτρων προστασίας, σε άλλες ζώνες με εξαιρετικά κατεστραμμένο τοπίο, ίσως απαιτείται πλήρης ανασχεδιασμός. Η πλειοψηφία των τοπίων, χρήζουν συνδυασμό των τριών προαναφερθέντων τρόπων δράσης, ενώ ορισμένα χρήζουν συγκεκριμένου βαθμού παρέμβασης. **Η Σύμβαση δεν επιχειρεί να διατηρήσει ή να «παγώσει» τα τοπία σε ένα συγκεκριμένο στάδιο της μακράς τους εξέλιξης, αλλά προσπαθεί να εξεύρει μια ισορροπία μεταξύ προστασίας, διαχείρισης και σχεδιασμού του Τοπίου. Τα τοπία μεταβάλλονται συνεχώς και θα συνεχίσουν να μεταβάλλονται, τόσο λόγω φυσικών διεργασιών, όσο και λόγω ανθρωπογενών παρεμβάσεων.**

Το Πεδίο Εφαρμογής της σύμβασης (άρθρο 2) είναι ολόκληρη η επικράτεια της κάθε χώρας και καλύπτει φυσικές, αγροτικές, αστικές και περιαστικές περιοχές. Συμπεριλαμβάνει γη, εσωτερικά ύδατα και θαλάσσιες περιοχές. Αφορά σε τοπία που θα μπορούσαν να θεωρηθούν εξαιρετικά όπως και χωρίς ιδιαιτερότητα ή υποβαθμισμένα τοπία

Οι στόχοι της σύμβασης (άρθρο 3) είναι η προώθηση της προστασίας των τοπίων, η διαχείριση και ο σχεδιασμός τους, και η οργάνωση της Ευρωπαϊκής συνεργασίας σε ζητήματα τοπίων. Η Σύμβαση προτρέπει τα κράτη μέλη να υλοποιήσουν εθνικά μέτρα γενικά και ειδικά, με στρατηγικό και κατευθυντήριο χαρακτήρα με στόχο την προστασία, την διαχείριση και / ή σχεδιασμό των Τοπίων, σύμφωνα με τους στόχους ποιότητας του Τοπίου και στο πλαίσιο αυτό, να προάγουν την ευαισθητοποίηση και συμμετοχή κοινού και φορέων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, που άπτονται της Τοπιακής διάστασης της περιοχής τους καθώς και την κατάρτιση και Εκπαίδευση. Η επιτροπή υπουργών υιοθέτησε στις 6/2/2008 το κείμενο που αφορά στις "κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το Τοπίο". Το κείμενο αυτό διευκρινίζοντας την έννοια του τοπίου στη σύμβαση αναφέρει.

¹ «Τοπίο» σημαίνει μια περιοχή, όπως γίνεται αντιληπτή από ανθρώπους του οποίου ο χαρακτήρας είναι το αποτέλεσμα της δράσης και αλληλεπίδρασης των φυσικών και / ή ανθρώπινων παραγόντων.

² «Σημαίνει μια έκφραση από τις αρμόδιες αρχές γενικών αρχών, στρατηγικών και οδηγιών, που επιτρέπουν τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων, τα οποία αποσκοπούν στην προστασία, διαχείριση και σχεδιασμό των τοπίων».

³ Σημαίνει, για ένα συγκεκριμένο τοπίο, τη διαμόρφωση από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές των προσδοκιών του κοινού όσον αφορά στα χαρακτηριστικά των τοπίων και του περιβάλλοντός τους.

⁴ Σημαίνει δράσεις για να συντηρηθούν και να διατηρηθούν τα σημαντικά ή ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός τοπίου, που δικαιολογούνται από την αξία του ως κληρονομιάς, η οποία πηγάζει από τη φυσική του διαμόρφωση και / ή από την ανθρώπινη δραστηριότητα.

⁵ Σημαίνει δράση, από την προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης, για να διασφαλιστεί η σε τακτική βάση συντήρηση ενός τοπίου, ώστε να κατευθύνονται και να εναρμονίζονται μεταβολές που προκαλούνται από κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές διαδικασίες.

⁶ Σημαίνει δυναμική δράση με μακροπρόθεσμη προοπτική, για να ενισχύονται, αποκαθίστανται ή να δημιουργούνται τοπία.

«Η νέα αντίληψη της έννοιας του τοπίου στη σύμβαση εκφράζει, την επιθυμία να αντιμετωπίσει, με ολοκληρωμένο τρόπο, το θέμα της ποιότητας του περιβάλλοντος όπου οι άνθρωποι ζουν. Αυτό αναγνωρίζεται ως προϋπόθεση για την ατομική και κοινωνική ευημερία (στην φυσική, βιολογική, ψυχολογική και πνευματική έννοια του όρου) για την αειφόρο ανάπτυξη, καθώς και για την διατήρηση των πόρων που συμβάλλουν στην οικονομική δραστηριότητα»

Κάθε Μέρος εφαρμόζει αυτή τη σύμβαση, ιδίως τα άρθρα 5 και 6, σύμφωνα με τη δική του κατανομή εξουσιών, σε συμμόρφωση με τις συνταγματικές του αρχές και τις διοικητικές ρυθμίσεις του, και με σεβασμό στην αρχή της επικουρικότητας, λαμβάνοντας υπόψη τον Ευρωπαϊκό Χάρτη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Χωρίς παρέκκλιση από τις διατάξεις αυτής της Σύμβασης, κάθε Μέρος εναρμονίζει την εφαρμογή αυτής της σύμβασης με τις δικές του πολιτικές (άρθρο 4).

Κάθε μέρος αναλαμβάνει να αναγνωρίζει νομικά τα τοπία ως ένα απαραίτητο συστατικό στοιχείο του ανθρώπινου περιβάλλοντος ως μια έκφραση της ποικιλίας της κοινής πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς τους και ως θεμέλιο της ταυτότητάς τους, να εγκαθιδρύει και να εφαρμόζει πολιτικές τοπίων που αποσκοπούν στην προστασία, διαχείριση και σχεδιασμό των τοπίων δια της υιοθέτησης των συγκεκριμένων μέτρων, να καθιερώσει διαδικασίες για τη συμμετοχή του ευρέως κοινού, των τοπικών και περιφερειακών αρχών και άλλων πλευρών με ενδιαφέρον για τον ορισμό και την πολιτική Τοπίων που αναφέρονται στην παράγραφο β. Έχοντας υπόψη την σύμβαση 'Αρχους η Σύμβαση Τοπίου υιοθετεί μια κοινωνική προσέγγιση στα ζητήματα του Τοπίου προσδίδοντας σε κοινό και φορείς ενεργό ρόλο σε σημαντικό βαθμό.

Πριν από όλα τα μέτρα, που λαμβάνονται για τον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών τοπίου θα πρέπει να προηγηθούν οι διαδικασίες για τη συμμετοχή των μελών του κοινού και άλλων ενδιαφερομένων, με στόχο να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση και υλοποίηση τους. Επίσης τονίζεται ότι, η συμμετοχή των μελών του κοινού και άλλων ενδιαφερομένων πρέπει να συνοδεύει την παρακολούθηση των στόχων ποιότητας του τοπίου.

Η συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων για την ανάληψη δράσης και στην εφαρμογή και τη διαχείριση των αποφάσεων αυτών στην πάροδο του χρόνου δεν θεωρείται ως τυπική πράξη, αλλά ως αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης, προστασίας και των διαδικασιών σχεδιασμού.

Να εντάξει το τοπίο στις περιφερειακές και αστικές πολιτικές σχεδιασμού και στις πολιτιστικές, περιβαλλοντικές, αγροτικές, κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές του, όπως και σε πολλές άλλες πολιτικές με πιθανό άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στο τοπίο. Τα παραπάνω σημαίνουν ότι η **διάσταση του τοπίου θα πρέπει να συμπεριληφθεί σε όλες τις χωρικές πολιτικές, με σκοπό να οδηγήσει σε προτάσεις προστασίας, διαχείρισης και σχεδιασμού υψηλότερης ποιότητας.**

Κάθε μέρος αναλαμβάνει να προάγει την εκπαίδευση ειδικών στην εκτίμηση και στις λειτουργίες των τοπίων, τα πολυτομεακά εκπαιδευτικά προγράμματα στην πολιτική των τοπίων, στην προστασία, στη διαχείριση και στο σχεδιασμό, για επαγγελματίες στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, τους σχολικούς και πανεπιστημιακούς κύκλους μαθημάτων οι οποίοι στις σχετικές θεματικές ενότητες ασχολούνται με τις αξίες που προσδίδονται στα Τοπία και στα θέματα που εγείρονται από την προστασία τους, τη διαχείριση και τον σχεδιασμό τους.

1. Με την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών όπως συμφωνείται ρητά στο άρθρο 5 σημείο γ και με την προοπτική να βελτιωθεί η γνώση των τοπίων του κάθε μέρος αναλαμβάνει να αναγνωρίζει τα δικά του τοπία σε ολόκληρη την επικράτειά του, να αναλύει τα χαρακτηριστικά τους και τις δυνάμεις και τις πιέσεις που τα μετασχηματίζουν, να σημειώνει τις μεταβολές

β) Να εκτιμά τα τοπία που έχουν αναγνωριστεί κατ' αυτόν τον τρόπο λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες αξίες που τους έχουν αποδοθεί από τις ενδιαφερόμενες πλευρές και τον πληθυσμό που αφορούν.

Κάθε μέρος αναλαμβάνει να ορίσει τους στόχους ποιότητας τοπίων για τα τοπία που έχουν αναγνωριστεί και εκτιμηθεί, έπειτα από δημόσια διαβούλευση σύμφωνα με το άρθρο 5, σημείο γ. Για να τεθούν σε εφαρμογή οι πολιτικές τοπίων, κάθε μέρος αναλαμβάνει να εισαγάγει τα μέσα που αποσκοπούν στην προστασία, στη διαχείριση και / ή στο σχεδιασμό του τοπίου.

Στο άρθρο 6 παράγραφος 4 του ν. 3937/11 (διατήρηση της βιοποικιλότητας) αναφέρεται ότι: "4. Με αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής εξειδικεύονται τα γενικά και ειδικά μέτρα που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου που κυρώθηκε με το ν. 3827/2010 (ΦΕΚ 30 Α'). Ειδικότερα, κατ' εφαρμογή της παρ. Ε' του άρθρου 6 του ν.3827/2010 όταν πρόκειται για γενικούς όρους και περιορισμούς, αυτοί θεσπίζονται με προεδρικά διατάγματα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.